

International Science Group

ISG-KONF.COM

XIV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
«TRANSFORMATIONS OF THE INDIVIDUAL
AND SOCIETY: CHALLENGES OF THE FUTURE»

Tokyo, Japan

April 08-11, 2025

ISBN 979-8-89692-727-3

DOI 10.46299/ISG.2025.1.14

TRANSFORMATIONS OF THE INDIVIDUAL AND SOCIETY: CHALLENGES OF THE FUTURE

Proceedings of the XIV International Scientific and Practical Conference

Tokyo, Japan
April 08 – 11, 2025

UDC 01.1

The 14th International scientific and practical conference “Transformations of the individual and society: challenges of the future” (April 08 – 11, 2025) Tokyo, Japan. International Science Group. 2025. 275 p.

ISBN – 979-8-89692-727-3

DOI – 10.46299/ISG.2025.1.14

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of accounting, Audit and Taxation, State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna</u> <u>Mykolaivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

ВПЛИВ БІЛІНГВІЗМУ НА ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ СТОМАТОЛОГІЇ)

Брик Дарина

Студентка

Національний університет імені О.О.Богомольця

Кондаурова Христина

Викладач

Національний університет імені О.О. Богомольця

Медична термінологія відіграє ключову роль у розвитку світової медицини, забезпечуючи ефективний обмін знаннями між фахівцями різних країн. У стоматології, як і в інших галузях медицини, міжнародна термінологія базується переважно на латинській і грецькій мовах, проте сучасні тенденції доповнюють її англійськими запозиченнями.

Білінгвізм – явище володіння двома мовами – безпосередньо впливає на формування медичної термінології, адже сприяє обміну знаннями між різними мовними групами.

Види білінгвізму:

- Природний білінгвізм – коли лікар володіє двома мовами з дитинства.
- Штучний білінгвізм – коли мову вивчають у процесі навчання або професійної діяльності.
- Професійний білінгвізм – коли стоматолог володіє спеціалізованою медичною термінологією двома мовами [1].

Сучасний лікар-стоматолог повинен володіти щонайменше однією міжнародною мовою (переважно англійською) поряд із національною, що допомагає інтегрувати новітні знання в практику.

У цій статті розглянемо сутність білінгвізму, його значення для наукової комунікації та вплив на стоматологічну термінологію, а також проаналізуємо механізми утворення нових термінів у результаті мовного взаємовпливу.

Білінгвізм вивчався багатьма науковцями в контексті когнітивної лінгвістики, комунікації та освіти. Зокрема, такі дослідники, як У. Вайнрайх [2], Р. Якобсон [3], Л. Блумфілд [4], вивчали механізми взаємодії мов у свідомості людини.

Значну увагу приділили вивченню білінгвізму і у медицині, особливо у контексті медичної комунікації, точності діагностування та безпеки пацієнтів. Наприклад:

Анна Павленко – дослідниця білінгвізму, яка аналізувала, як двомовність впливає на сприйняття та використання медичної термінології. Вивчала, як

білінгвальні лікарі по-різному сприймають діагнози та емоційний контекст слів залежно від мови, якою вони користуються[5].

Уріель Вейнрайх – досліджував, як лікарі-білінгви впливають на якість медичних послуг у багатомовних країнах. Показав, що мовний бар'єр є серйозним фактором у медичних помилках, а білінгвізм допомагає їх уникнути [2].

З точки зору медицини, білінгвізм має особливе значення в термінологічному аспекті. Медична термінологія є переважно латинізованою, але з активним включенням грецьких, англійських та національних компонентів.

Наприклад, міжнародний класифікатор хвороб ICD (International Classification of Diseases) використовує переважно англomовну термінологію, але зберігає класичні латинські назви. Це підтверджується в статті “A proposal for Latin equivalents of diagnostic categories of mental disorders according to the ICD-10 classification” [6], де зазначається, що історично для медичних діагнозів використовувалася латинська мова, яка була універсальною для спілкування між лікарями. З часом національні мови почали впливати на медичну термінологію, але латинська залишається важливою складовою. Завдяки цьому лікарі-білінгви можуть правильно інтерпретувати міжнародні діагнози та уникати помилок у медичних записах, адаптувати терміни відповідно до локальної медичної практики, працювати з міжнародними пацієнтами та страховими компаніями, використовуючи єдину систему кодів.

Білінгвізм у стоматології проявляється у використанні змішаних термінів, що походять з різних мов [7]. Це дозволяє інтегрувати нові поняття у стоматологічну практику та стандартизувати їх у міжнародній науковій спільноті.

Основні характеристики білінгвізму в медичній термінології. Білінгвізм у стоматології та медицині загалом має кілька ключових характеристик:

1. Домінування латинсько-грецької термінології [8].

- Латина використовується для назв тканин, органів та захворювань: *dentinum*, *in* (дентин), *gingiva*, *ae f* (ясна), *caries*, *ei f* (карієс).
- Грецька мова часто додає корені до медичних термінів: *orthodontia* (ὀρθός(*orthos*) – прямий, ὀδούς(*odous*) – зуб).

2. Запозичення з англійської мови [9]

- Багато новітніх термінів походять з англійської через науково-технічний розвиток: *whitening*(відбілювання), *implant* (імплант), *bite* (прикус).
- Запозичені терміни часто адаптуються відповідно до фонетичних і граматичних норм національних мов: брекети (від англ. *braces*), філер (від англ. *filler*), скейлінг (від англ. *scaling*).
- В англійську, своєю чергою, увійшли латинські та грецькі терміни без змін: *periodontitis*, *endodontitis*, *xerostomia*.

3. Поєднання мов у термінотворенні є однією з основних характеристик, оскільки медичні терміни часто формуються шляхом комбінування латинських, грецьких, англійських та національних елементів [8]

- латинська + грецька: odontogenesis (гр. «ὀδόντος» (odontos-) – зуб, «genesis» – розвиток);
- латинська + компонент національної мови: пародонтоз (від «para» – біля, «odous» – зуб + український суфікс «оз»);
- англійська + грецька: microdentia («micro» – малий, «dentia» – зуб)
- англійська + українська: стоматологічний чекап (від check-up – огляд).

У стоматологічній термінології можна виділити кілька груп слів залежно від їхнього походження та принципів. Існує детальний перелік коренів, суфіксів та префіксів, що використовуються в медичній термінології, зокрема в стоматології [9]. Наприклад:

1. Odontoblastus – клітина, що відповідає за формування дентину («odont» –зуб та суфікса «blast» – зародок, клітина).
2. Glossitis – запалення язика («gloss» –язик та суфікса «itis» –запалення).
3. Cholecystectomy – хірургічне видалення жовчного міхура («chole» –жовч, «cyst» –міхур та «ectomy» – видалення).
4. Gingivitis – запалення ясен («gingiva» – ясна, «itis» – запалення).
5. Orthodontia – ортодонтія («orthos» – прямий, «odontos» – зуб).
6. Periodontitis-запалення тканин навколо зуба («peri» – навколо, «odontos» – зуб, «itis» – запалення).
7. Stomatologia – стоматологія («stomat» – рот, «logos» – наука).

Приклади поєднання латини з національною мовою:

1. Пульпіт–запалення пульпи («pulpa» – м’якоть) та українського суфікса «іт» – запалення).
2. Флюороз–ураження зубної емалі через надлишок фтору (“fluor” (фтор) та українського суфікса “-оз” (стан, хвороба)).
3. Дентиногенез (dentinum – дентин + -genesis –утворення).
4. Пародонтоз (para- – біля, odous – зуб +український суфікс -оз).

Запозичені слова, адаптовані до української мови:

1. Фісура (від «fissura» – щілина).
2. Абразія (від «abrasio» – стирання).

Англійські запозичення та гібридні терміни [10]:

1. Retainer (ретейнер) – ортодонтичний апарат для утримання зубів у потрібному положенні після зняття брекетів.
2. Facelifting (фейсліфтинг) – косметична хірургічна процедура підтяжки обличчя.
3. Scaling (скейлінг) – процедура очищення зубного нальоту.
4. Whitening (відбілювання) – косметична процедура освітлення емалі.
5. Check-up (чекап) – загальний огляд ротової порожнини.

6. Bracket system (брекет-система) – ортодонтична система для виправлення прикусу.
7. Bonding (бондинг) – метод реставрації зубів.

Змішані терміни з різних мов:

1. Електрокоагуляція – метод зупинки кровотечі за допомогою електричного струму (поєднання грецького «electro» – електрика та латинського «coagulatio» – згортання).
2. Лазерна терапія – лікування за допомогою лазерного випромінювання («Laser» — акронім англійського походження та грецьке «therapeia» – лікування).
3. Мікроінвазивна стоматологія («micro» – малий, «invasio» – втручання, «стоматологія» – український термін).
4. Біосумісний імплантат («bio» – життя, «compatible» – сумісний, «implantatus» – імплантований)
5. Гнатологічний аналіз («gnathos» – щелепа, «analysis» – аналіз).

Отже, білінгвізм відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні та розвитку сучасної медичної, зокрема стоматологічної, термінології. Уміння лікарів-стоматологів орієнтуватися в термінах різного походження – латинського, грецького, англійського та національного – забезпечує ефективну професійну комунікацію, сприяє точності діагностики та лікування, а також полегшує інтеграцію у світовий медичний простір. Розуміння типів білінгвізму (природного, штучного, професійного) дозволяє краще усвідомити механізми мовної взаємодії у професійній сфері та шляхи формування фахової мовної компетентності.

Медична термінологія, що постійно еволюціонує, потребує від фахівців гнучкості, мовної обізнаності та здатності адаптувати терміни відповідно до міжнародних стандартів. Саме тому розвиток професійного білінгвізму є одним із ключових чинників підвищення якості медичної допомоги у глобалізованому світі.

Список літератури:

1. Василенко В. А. Білінгвізм як чинник для успішної інтеграції в міжнародний освітній простір // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листопада 2018 р.). Харків : ХНУВС, 2018. С. 297–299. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/148.pdf (дата звернення: 03.04.2025).
2. Weinreich U. Languages in Contact: Findings and Problems. The Hague : Mouton, 1953.
3. Jakobson R. Linguistics and Poetics. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1960.
4. Bloomfield L. Language. New York : Holt, 1933.

5. Pavlenko A. Emotions and Multilingualism. Cambridge : Cambridge University Press, 2005.
6. World Health Organization (WHO). International Classification of Diseases (ICD-11). 2022.
7. American Dental Association (ADA). Glossary of Dental Clinical and Administrative Terms. URL: <https://www.ada.org/publications/cdt/glossary-of-dental-clinical-terms> (дата звернення: 03.04.2025).
8. Jóskowska K. Greek and Latin in Medical Terminology // Medical Research Journal. 2013.
9. Learnthat.org. Roots, Prefixes and Suffixes. URL: <https://www.learnthat.org/pages/view/roots.html> (дата звернення: 03.04.2025).
10. Berkovitz B. K. B., Holland G. R., Moxham B. J. Oral Anatomy, Histology and Embryology. 5th Edition. Edinburgh : Elsevier, 2018.